

Bijlage 32 : Milieucharter of – beleid

Inhoud

1. Inleiding.....	3
2. Het interne luik.....	3
3. Externe luik.....	4
4. Algemene doelstelling	5
5. Missie van het netwerk	6
6. Opvolging van het dossier binnen ISVI	6
7. Integratie	7
8. Aanbevelingen voor de toekomst.....	7
9. Lijst met annexen	7

1. Inleiding

Milieu en klimaat is voor vakbonden een thema dat al zeer lang op de agenda staat. In eerste instantie werd het benaderd vanuit de zorg voor het welzijn van de werknemers en werknemers op hun werkplek. Pas later kreeg het een groter belang en werd de valse tegenstelling tewerkstelling vs. Milieu en Klimaat doorprikt, en werd het duidelijk dat *“There are no jobs on a dead planet”*. Werknemers en werknemers hebben het allergegrootste belang aan een duurzame economie.

Het transversale thema ‘Milieu’ genoot niet de meeste aandacht in de programma’s van ISVI vzw. Dit werd bevestigd in het Metarapport van FocusUP van juni 2022 dat het ISVI-programma 2017-2022 evalueerde. Haar vaststelling: *“De belangrijkste resultaten op het vlak van milieu werden geboekt binnen het opzetten, ontwikkelen en ondersteunen van de OHS-comités waarbij gezondheid en veiligheid natuurlijk de belangrijkste overlegtopics zijn en waarbij aspecten van milieu aandacht kregen. Als aanbeveling werd het volgende geformuleerd: “Niettemin dient te worden opgemerkt dat milieu en klimaatverandering geen centraal en belangrijk aandachtspunt was in alle programma’s. Dit is een aandachtspunt en dient geremedieerd te worden in het nieuwe programma.”*

We wijzen ook graag op de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG’s). Waardig Werk (SDG 8) is evident het terrein bij uitstek van de vakbonden, maar dit niet alleen. Specifiek voor de zorg voor het klimaat is er SDG 13: Klimaatactie. Interessant daarbij is vooral doelstelling 13.2: *Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning.*

Het IVV ontwikkelde een concept dat Waardig Werk en zorg voor het klimaat aan elkaar linkt: **Just Transition**. Dit concept is ondertussen overgenomen door de IAO, de EU (Green Deal), en is al een goed geïntegreerd concept tijdens de klimaatoppen (COP).

We vinden het concept ook terug in de Strategienota van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking Waardig Werk. De Belgische ontwikkelingssamenwerking¹:

- ondersteunt internationale en multilaterale initiatieven die expliciet zijn afgestemd op de Agenda Waardig werk, zoals de Global Accelerator on Jobs and Social Protection for Just Transition en de Global Coalition for Social Justice;
- ondersteunt een billijke transitie in overeenstemming met de definitie van de IAO².

In dit document wordt de link tussen Waardig Werk en Just Transition expliciet erkend.

ISVI vzw, samen met de andere organisaties binnen het platform Waardig Werk, was zich daar reeds van bewust en zette reeds in 2019 een leertraject op met als sluitstuk een tweedaags seminarie rond ‘Klimaat en Milieu’. De conclusie van dit leertraject, bevestigd in de evaluatie, is dat Milieu en Klimaat niet alleen beter moest ontwikkeld worden, maar dat het concept ‘Just Transition’ beter aansluit bij de doelstellingen en strategie van ISVI en de vakbonden en hun transformatieve agenda.

2. Het interne luik

Wat betreft (leef)milieu en klimaat is het beleid van ISVI volledig geïntegreerd in het beleid van het ABVV (preventiebeleid, beheer van de gebouwen, verwarming, bestellingen van (kantoor)materiaal, geschenken voor

¹ https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/2024-01/Strategienota%20Waardig%20Werk_NL_2024.pdf

² Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all - International Labour Organization 2015 First published (2015) - <https://www.ilo.org/publications/guidelines-just-transition-towards-environmentally-sustainable-economies#:~:text=These%20Guidelines%20are%20both%20a%20policy%20framework%20and,Contributions%20%28INDC%29%20and%20the%202030%20Sustainable%20Development%20Goals.>

het personeel, voedingsproducten aangeboden aan het personeel (fairtrade koffie, bio fruit, fairtrade koekjes, ...). Er is tevens heel specifiek aandacht besteed aan het verminderen van het verbruik van gas (realisatie van een energie-audit in 2011, het plaatsen van thermische sondes die een efficiënter beheer van de verwarming toelaten, vervanging van vensters, isolatie van de waterleidingen van de verwarming, ...) en een vermindering van het elektriciteitsverbruik (sensibiliseringscampagne, bewegingsdetectoren, lichtintensiteit van de gemeenschappelijke delen en de liften, timers om de stroom van drankautomaten, printers, etc. te onderbreken buiten de kantooruren. Wat betreft het aankoopbeleid van promotiemateriaal, en dan in het bijzonder textiel, moeten de leveranciers geselecteerd worden via de website www.schonekleren.be en beantwoorden aan verschillende ethische charters en fairtrade labels.

Milieu, en dan vooral de relatie met de mogelijke gezondheidsimpact op de werknemers, is een wettelijk bepaalde bevoegdheid van het CPBW van het ABVV³. ISVI vzw maakt integraal deel uit van het preventiebeleid van het ABVV.

Op vlak van mobiliteit moedigt men het gebruik van het openbaar vervoer en de fiets aan (fietsenparking, cursus fietsherstelling, ter beschikking stellen van een Villo-abonnement voor het personeel, ...) en wordt er ook een cursus ecologisch rijden (op simulator) aangeboden.

Ook het afvalbeheer is sedert jaren een aandachtspunt. Het sorteren (papier, karton, blikjes, plastic, ...) gebeurt georganiseerd. Het gebruik van plastic bekertjes is afgeschaft sedert 2011. In plaats daarvan worden glazen en kopjes ter beschikking gesteld van het personeel. Drinkfonteinen, aangesloten op de waterleiding hebben dan weer het aantal flessen (zowel plastic als glas) sterk teruggedrongen.

Projecten zoals het recupereren van hemelwater voor het spoelen van het sanitair en het plaatsen van bijenkorven op het dak zijn nog in ontwikkeling.

3. Externe luik

Het nieuwe reglementair kader schuift twee transversale thema 's binnen de coöperatie naar voor : Gender en het Klimaat. Het transversale thema 'Gender' wordt uitgelegd in een ander hoofdstuk.

We bekommeren ons om het klimaat en het leefmilieu omdat:

- werkgelegenheid de allereerste bekommernis is van het ABVV, de historische partner van het ABVV. Ons leefmilieu geeft dé kans om kwaliteitsvolle en duurzame jobs te creëren voor de toekomst. Het ABVV is ervan overtuigd dat een ambitieus klimaatbeleid nodig is en dat dit bovendien kansen biedt op economische ontwikkeling en meer jobs. Zo'n beleid moet echter oog hebben voor sociale rechtvaardigheid. De sterkste schouders moeten met andere woorden de grootste last dragen. Just Transition is het concept om precies dat te doen, met Waardig Werk (de sociale dialoog) en inclusie in het hart ervan.
- de gezondheid en het welzijn van de werknemers ook één van de hoofdbekommernissen van het ABVV zijn; Deze zaken staan in direct verband met onze leef- en werkomgeving. In dat verband waarschuwt ook de Wereld Gezondheidsorganisaties voor het gevaar van de klimaatopwarming voor de gezondheid van werknemers,⁴ en kunnen we ook verwijzen naar het IAO rapport "*Heat at Work: Implications for Safety and Health*," dat wijst op de gevaren van hittestress, maar ook op het belang van de sociale dialoog, naast het creëren van normatieve kaders, om adequate antwoorden te bieden op deze specifieke risico's;

³ Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (B.S. 18.9.1996), Hoofdstuk II, Art. 4

⁴<https://www.who.int/news/item/02-12-2023-over-40-million-health-professionals-demand-bold-health-and-climate-action-at-cop28#:~:text=%22This%20inspires%20us%20all%20to,losses%20and%20heightened%20air%20pollution.>

- het ABVV is solidair met alle werknemers, zowel in de formele als de informele economie. De klimaatopwarming is een gevaar voor de werknemers en meer nog voor werkneemsters in ontwikkelingslanden ;
- het ABVV al zeer lang aandringt op een betere vorming van de werknemers en werkneemsters én op meer investeringen in onderzoek en ontwikkeling. Dit laatste is essentieel om duurzame en kwaliteitsvolle jobs te creëren die de werknemer en zijn leefmilieu respecteren.

De vakbonden willen dan ook hun zeg hebben over het klimaatbeleid. Ze overleggen met andere vakbonden, met werkgevers en met de milieubeweging om advies te geven aan de overheden. Het ABVV zet zich in voor energie-efficiëntie in bedrijven, geeft vorming aan zijn leden over milieuthema's en is actief op nationale en internationale beleidsfora.

Het ABVV volgt deze dossiers op een transversale en specifieke manier. Wat milieu en klimaat betreft kan ISVI op de volgende expertise rekenen :

- departement « Economie & Duurzame Ontwikkeling » behandelt de problematiek van de Klimaatverandering/ het Milieu;
- de verantwoordelijke medewerker voor dit dossier coördineert deze thema's met de medewerkers die dezelfde dossiers opvolgen op het intergewestelijke niveau (Wallonië, Vlaanderen en Brussel);
- technische ondersteuning op het niveau van de intergewestelijke afdelingen voor de centrales en de delegees (ondersteuning van hun syndicaal werk in de bedrijven) op volgende domeinen:
 - bedrijfsinterne milieuzorg;
 - duurzaam materialenbeleid;
 - instrumenten: MER, milieuvergunning, omgevingsvergunning, handhaving;
 - lucht, bodem, water;
 - toolkit: 'Stappen zetten naar een RECHTVAARDIGE TRANSITIE op bedrijf – of sectorniveau door middel van sociale dialoog'⁵;
 - handleiding voor ABVV – militanten: Syndicaal aan de slag met milieu en klimaat⁶ - Eerste Hulp Bij Overleg;
- Vlaams Intersyndicaal Milieu-initiatief in Vlaanderen (Arbeid & Milieu), le Réseau Intersyndical de Sensibilisation à l'Environnement en Wallonie (RISE) et le Réseau Intersyndical Bruxellois de Sensibilisation à l'Environnement (BRISE);
- lid van de Klimaatcoalitie;
- deelname aan de klimaattoppen.

4. Algemene doelstelling

Bijdragen aan een Just Transition, zowel in België maar ook internationaal. Het betreft niet alleen het integreren van de zorg voor het milieu in de syndicale praktijk, met als perspectief de creatie van jobs in gunstige sectoren zowel op vlak van gezondheid als van milieu, maar vooral het evolueren naar een duurzame economie en samenleving. Daarbij staan de werknemers en werkneemsters centraal via de sociale dialoog.

⁵ https://www.vlaamsabvv.be/sites/default/files/uploads/documents/toolkit%20BE_NL.pdf

⁶ <https://www.vlaamsabvv.be/sites/default/files/uploads/documents/2020%20syndicaal%20aan%20de%20slag%20met%20milieu%20-%20EHBO.pdf>

5. Missie van het netwerk

- Sensibiliseren en vormen van werknemersvertegenwoordigers alsook vakbondskaders over milieu – en klimaatproblemen die zich in hun bedrijven stellen en over hoe Just Transition kan bijdragen aan duurzame oplossingen;
- ontwikkelen van syndicale competenties door analyse- en interventie-instrumenten aan te reiken die nodig zijn bij onderhandelingen met de werkgevers om tot concrete maatregelen en actieplannen te komen;
- ontwikkelen, voorstellen en promoten van economische steunmaatregelen, werkgelegenheid en professionele vorming op sector en interprofessioneel niveau bij de bevoegde autoriteiten:
 - enerzijds bijdragen tot een betere integratie van bedrijven in stedelijke omgeving, wat een voorwaarde is voor het behoud en ontwikkeling van bestaande werkgelegenheid ;
 - anderzijds het ontplooiën van nieuwe activiteiten, creatie van jobs, en meer bepaald voor laaggeschoolden, en het ecologisch middelen op de domeinen vooral van de Ecobouw en -renovatie, het behandelen van afval, bodemsanering, goederentransport en het rationeel gebruik van energie.
- aanmaak van materiaal en publicaties voor militanten (zie respectievelijke websites) (inventaris in bijlage);
- bijdragen aan het opstellen van adviezen voor de respectievelijke politieke (institutionele) instanties.

6. Opvolging van het dossier binnen ISVI

ISVI is als organisatie niet betrokken bij de sociale dialoog, noch in België, noch in het buitenland. Daarom is het niet op zoek om eigen expertise te ontwikkelen, maar steunt op de expertise van de specialisten, waarmee ze een nauwe samenwerking onderhoudt.

ISVI bouwt wél expertise op in het integreren van Just Transition binnen onze samenwerking en de capaciteitsversterking van haar partners om Just Transition op de agenda te krijgen van de verschillende niveaus waar de sociale dialoog plaats vindt.

Deze samenwerking is institutioneel via de coördinatie van de directeurs. De afgevaardigd beheerder van het dagelijkse beheer van ISVI en eveneens directeur van IERD (dienst Internationale en Europese betrekkingen) neemt in die hoedanigheid deel aan de wekelijkse coördinatie met de directeurs van de studiediensten.

Er is deelname aan activiteiten binnen dit thema in België als in het buitenland (voorbeelden : internationale klimaatconferenties, COP, discussies binnen de IAO in juni 2013 en 2014 wat in 2015 geleid heeft tot de IAO *“Guidelines for a Just Transition towards Environmentally Sustainable Economies and Societies for All”* over Green Jobs en de klimaatsverandering) door de medewerkers die deze dossiers opvolgen.

Wij zijn vertegenwoordigd binnen internationale syndicale instanties (Werkgroep EVV en IVV, afvaardiging naar internationale conferenties, ...).

In werkvergaderingen in België verzekeren onze collega 's – experts:

- binnen de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, en meer bepaald in de werkgroep Energie/Klimaat;
- binnen de Centrale Raad voor de Economie, subcommissie Energie – Klimaat, met meer bepaald een advies over Groene;
- binnen het platform Justice Climatque: Het betreft een federaal lobbyplatform, samengesteld uit de milieubeweging, vakbonden en de Noord-Zuidorganisaties. Samen dragen ze de boodschap uit voor een rechtvaardig Klimaatbeleid, informeren ze en beïnvloeden ze het beleid (lobby);
- binnen de Klimaatcoalitie : eveneens een federaal platform voor burgermobilisatie in verband met vraagstukken over de strijd tegen de klimaatsverandering (<http://www.coalitionclimat.be>).

7. Integratie

- Proberen om zoveel mogelijk de dimensie Just Transition in het geheel van de samenwerkingsprojecten te integreren, ook door de integratie van de groene economie in deze projecten.
- De link tussen ontwikkeling, klimaat, milieu en gezondheid aantonen.
- Versterken van de linken via de coördinatie van de directeurs, maar ook direct en structureel tussen collega's.
- Verplichting van inspanningsverbintenis en indien het even kan ook resultaatverbintenis, meer bepaald door het integreren van becijferde doelstellingen (en OVI's - Objectief Verifieerbare Indicatoren), zoals bijvoorbeeld de integratie van Just Transition binnen de sociale dialoog op de verschillende niveaus in onze partnerlanden.
- Integratie van Just Transition in onze samenwerkingsprogramma's. Dit is, in uitvoering van de aanbeveling van de meta-evaluatie door FocusUP in 2021, voor het door DGD gefinancierde programma 2022-2026 het geval en dat zal ook in de toekomst zo blijven.
- Capaciteitsversterking door het organiseren en/of het faciliteren van deelname aan nationale en internationale bijeenkomsten over Just Transition (conferenties, trainingen, webinars, ...) van onze projectbeheerders en onze partners;

8. Aanbevelingen voor de toekomst

- Ontwikkelen van een specifieke strategie Just Transition voor ISVI gebaseerd op de vorming en integratie van deze component in de projecten ;
- Een specifiek hoofdstuk ontwikkelen binnen het programma en voor elk project, meer bepaald door een analysematrix te ontwikkelen met de impactindicatoren in verband met Just Transition. Doel: ontwikkelen van een globale en geïntegreerde aanpak voor elk van de projecten. Vorming zal daarbij een essentiële rol spelen.

9. Lijst met annexen

- Annex 1: Metarapport. Eindevaluatie IFSI-ISVI DGD programma 2017-2021.
- Annex 2: Strategienota van de Belgische ontwikkelingssamenwerking over Waardig Werk
- Annex 3: IAO Guidelines for a Just Transition.
- Annex 4: 'Stappen zetten naar een rechtvaardige transitie op bedrijfs- of sectorniveau door middel van sociale dialoog'⁷.
- Annex 5: Handleiding voor ABVV – militanten: Syndicaal aan de slag met milieu en klimaat⁸ - Eerste Hulp Bij Overleg.
- Annex 6: ILO_OSH_Heatstress.

⁷ https://www.vlaamsabvv.be/sites/default/files/uploads/documents/toolkit%20BE_NL.pdf

⁸

<https://www.vlaamsabvv.be/sites/default/files/uploads/documents/2020%20syndicaal%20aan%20de%20slag%20met%20milieu%20-%20EHBO.pdf>